

Діло

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ
Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. шад. 143322.
Адреса для телеграм
— „Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Руконісця не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 500 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехо-
словацькій 20 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Заміт адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарів: 29-28.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

Утопійна програма.

Львів, 17. серпня 1929.

На з'їзді „Союзу національних меншостей Німеччини“ прийнято, як це ми вчора подали, за-свідичувати декларацию про мирну розв'язку пробле-ми національних меншостей. Ця декларация скла-дається з загального вступу, п'яти програмових гочок і закінчення. Вступ подали ми вчора. Те-пер хочемо приглянутися поодиноким програ-мовим точкам тієї знаменної декларацияі.

У першій точці з'їзду категорично стверджує, до європейський мир і його реалізація не мо-жуть бути узалежнені від здійснення зазіхань (оскільки вкритих чому вкритих? — Ред.) політичних цілей. Цей європейський мир буде о-світлений, на думку з'їзду, тільки „асими європей-ськими на основі існуючих тепер можливостей“.

У слідуючій точці програми вичитуємо теж категоричне твердження, що до розв'язки меншо-стєвої проблеми буде в силі причинитися „не но-вий територіальний поділ Європи, але виключно виконання відповідної моральної програми, яка створить відповідні правні гарантії для свобод-ного культурного розвитку“. Ті правні гарантії мали б бути такого покрою, щоб були в силі „відбрати меншостей справі характер полі-тичної проблеми та зробити з неї внутрішнє пи-тання держав“.

Обдерши таким чином справу меншостей з політичної поволоки та зробивши її виключно внутрішнім питанням заінтересованих держав, тобто визнавши навіть обов'язуючі тепер трак-тати про охорону прав національних меншостей внаслідок шедрих для меншостей, автори цієї програми в третій її точці рішення „Засаду куль-турної автономії, що насуває сумнів і не дається з загальний спосіб зреалізувати, слід заступити засадою культурного мутуалізму“. А місце куль-турної автономії, яка „за правилами веде до куль-турної і горожанської ізоляції“ повинна заступити засада рівноправності „в піклуванні держави культурним розвитком“. Все те тому, бо „визнан-ня права на існування (мутуалізм) і рівноправ-ність поодиноких культурних груп творить під-ставу існування і розвитку європейської куль-турної суспільності“.

В черговій точці програми з'їзду висунув про-позицію, щоб „Лігу Націй, яка є установою, що висловлює політичну волю держав“ доповни-ти „європейським культурним союзом“. Чому? — Тому, бо Ліга Націй, як політичний союз держав, що ґрунтується на формальних договорах і між-народних політичних зв'язках, вимагає скріплен-ня з боку такого аполітичного джерела культур-ної сили, яким буде європейський культурний союз. „Окремі національно-культурні групи вну-трі європейських держав, як прояви з двома об-значеннями, які характеризують державу і націо-нально-культурну приналежність, покликані до того, щоб стати зв'язком між членами всіх о-кремих культурних груп“.

В останній точці програмової частини тієї декларацияі вичитуємо запевнення, що відбрана політичного характеру тій проблемі мусить „у-свідити приналежності досі методу надавання сутні політичного характеру і тенденційного вико-ристовування тієї справи для політичних цілей“. Такий таке постановлення справи впливає на те, що „об'єкт взаємини між поодинокими європей-ськими культурними групами“ усунується „полі-тичними культурними групами“. Наслідком то-тінку гру європейських держав“. Наслідком то-тінку „меншостєва проблема стане етичною про-блемою цілої європейської культурної суспільно-сті і тільки таким чином дається розв'язати“.

Кінчиться ця незвичайна декларацияі закін-ком з'їзду до „асими національно-культурних груп європейських держав“, щоб вони ерезикували „негативної акції, що має чисто спекулятивний або сенсимаціонально-емоціональний характер“ і „виступили до розв'язання меншостєвої пробле-ми при допомозі „творення при співучасті всіх свідомих європейців європейського союзу куль-турної суспільності“.

Для докладнішого зрозуміння тієї деклара-ції не від річи буде вказати ще на самих аранже-рів берлінського з'їзду і авторів та пропагаторів

проголошених на ньому гасел. Отже головну ро-лю в скликанні з'їзду та його підготовці відігра-ли, як сказано, поляки в Німеччині. Головний програмовий реферат виголосив поляк д-р Кач-марек, другий менше важкий і відповідальний реферат виголосив представник данської меншо-сти в Німеччині Хрістіансен. На з'їзді відбулася обширна дискусія саме над програмовими теза-ми декларацияі. В дискусії забирали слово й такі, як це видно зі звідомлень чужинної преси, які доказували, що навіть, стоячи на базі дьольно-сти, не можна при нинішніх обставинах виклю-чити елементів політичної боротьби за права на-ціональних меншостей. Це — суперечна життю утопія, яка практично може проявитися на зовні як гра сильнішого на рахунок слабшого. Одне-це представники такої думки були на з'їзді в меншо-сти і тому прийнято там повищу декларацияі, яка переносить проблему національних меншостей

Республіка справляє уродини.

Берлін, 12. серпня 1929.

На широкіх фронтових сходах берлінського Райхстагу (парламенту) стоїть австрійська на-пель і грає віденські вальси. Перед оркестром стоїть на „Площі Республіки“ добрих 100.000 людей і 66 після кожного вальса браво. Коли 100.000 людей плеще в долоні, повстає великий шум. Віденський капелішник обертається кожний раз до товпи й егантно салютує. 100.000 людей знов бє браво. Раз з цього раз з другого боку якийсьбудь западений німецький унітарист (т. зв. Аншлюсбрудер) кричить що сили в дегенях: Нехай живуть наші австрійські брати-республі-канці! Гох! — 100.000 людей знімається і кри-чить: Гох, гох, гох! Елегантний капелішник знова салютує. Повертається неначе на пружині лицем до оркестри й на берлінську товпу починають клацати звуки „Ан дер шенен бляуен Донау“, або якенебудь інше вальсове ротунгі, симпа-тично, легко, добре виконане. Стоїсачна пу-біка колібає в такт головами а понад нею, сто-їть на постументі бронзовий Бісмарк і грізно дивиться на захід.

Одну годину і 20 вальсів пізніше, почина-ють підноситися перші сумніви. Головно тому, що оплески зробилися густіші і стояти стало тісніше. Народу прибуває і прибуває. Химерна доля і людські плечі піднесли мене на підмурі-жок від лями, але багато місця нема, вистарчи-ло лярз на півтора п'яти. Це завжди буває, коли замість сидіти в „резервації“ для журналістів, прешся в товпу, щоб послухати „що народ го-ворить“. Покищо, народ обрабляє себе літими і боками і піснєвує під носом вальс. Мій сусід з права, що висить на одній руці, твердить, що це буз гарні часи, коли народ вальсє танцю-є, а не яксь зварювані заморські „фікс-факси“, з викрутуванням колін і зоманням го-лови. Мій сусід з ліва старється мене переко-нати, що „менше як від п'ятих комуністів він не починає“, це такби мовити його сіданкове мінімум. Максимум доволі трудно встановити. Це річ атегиту. Одним словом лінгар: „одним махом сто комуністів заб'яхом“. Теніє. Нараз широкі фронт Райхстагу заліває хвиля світ-ла, а народ одностійно каже: ааа!.. Що десять вальсів пізніше стаю вже тільки на одній п'яті я слухаю як підміном фрау Міллер викладає фрау Маєр, що тепер цілком не такі і часи настали. Які саме — годі зміркувати. Поволі, поволі підходить дев'ята година, тужливо викидана. В дев'ятій годині має розпочатися велика республіканська парала. Це Берлін ібангуєє світло-не десятиліття існування німецької республіки. Проголошено 11. серпня 1919 р. у Ваймарі, тобто правосильний республіканський устрій (конституція) фактично, республіку прого-лосив з отих сходах, на яких тепер грає віден-ська капеля, Філіп Шайдеман ще в. антопада 1918 р.

Монументальна постава на підмурінку від лями (на одній п'яті) мало надається для істо-ричних ремінісценцій. Всеж таки питаєш себе — якими шляхами дійшли властиво німці до

Сінокоси покінчені . . . жнива починаються!

Не забудьте обезпечити збіжжя й пашу від огню в

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер“

Львів, вул. Руська ч. 20.

з площини реального життя в ділунку утопії. Та саме таке наскрізь утопічне поставлення справи було необхідне для тих, що під плашкою „етич-ного“, „толерантного“ і „ліберального“ підходу до розв'язки національної проблеми в своїх дер-жавках, займаються денационалізацією та куль-турною й господарською асиміляцією своїх т. зв меншостей.

республіки? Як світ-світлом, Німеччина була за-сідни монархічна. До врою і костей. І саме Ні-меччина виворили європейський тип монархії, особливим у середовищі. Німеччина і Імпером Сакрум це два нерозривні, ідентичні поняття. Це були німці, що перенесли від Римлян ідею незаряму й довели її аж до найновітших часів. Великом була Німеччина за часів німець-ких середньовічних хайзерів: каролінгів, сак-сонців, саліців, гогенштауфів і габсбургів. Бузали в її історії міжкоролів, де міннялись не престолі павучих ріжних домів і династій, але не було ніколи безкоролів. З упадком і роскла-дом монархічної ідеї почала падати сама Німеч-чина. Доба габсбургів-люксембургів династії (1740—1806) означає початок кінця. Якраз піз-дати 1806 р. — відколи невдоволено кайзерської лінії аж до р. 1871, отже до дати проголошення нім. цїсарства, Німеччина пережилає добу най-глибшої політично-державної депресії. Вона розпадається на кілька тузнів взаїмно поборю-ючих і пожираних себе держав і князівств і в тім каламутнім німецькім хаосі нечає зажер-ливі шука шибайються уски чужинні пануючі. Передовсім Наполеон І., німецький „бич болия“. Регенерація Німеччини починається щойно з 1871 р., атжеж в хвилі, коли великий Бісмарк відродив цїсарство і встановив династію Гоген-цоллерн. Безпримірною є історія цього відро-дження. Вчора ще об'єкт чужої політики, об'єкт територіальних й економічних рекомпенсат по-між чужими потугами, від 1871 р. Німеччині вироблюється за не ціле піз століття на вели-чану модерну потугу. Потугу того роду, що 32 наймогутніші держави світу потребували чотирь полати роки страшний війни, щоб Німеччину перемогти і повалити на коліна. Цілу Америку, Азію, Африку і Австралію змобілізовано проти одної Німеччини, та ще в доважок Німеччини, обтяженої двома живими трупами: Австро-Угорщиною Габсбургів і Туреччиною султанів. Сила і мідь Німеччини була впрогрозі цілої історії якось нерозривно зв'язана з ідеєю монар-хізму.

І враз — республіка! І властиві причини лежать в ході подій ще перед 1914 р. у зв'язках великої світової війни. І причини лежать може не так у неодоленості і пережитості монархіч-ної ідеї самої по собі, але радше в самій особі останнього нім. кайзера, Вільгельма ІІ. Не буду-чи сам по собі добрим і далекозорим політиком, він зробив ту основну помилку, що не змія від-дати політичного проводу в руки позитивної людини. Бісмарківська конституція не пре-д'ачувала запобігачних законних засобів проти слабого чи несправного монарха. І сталося так, що сам цього не хотів Вільгельм ІІ, загина Ні-меччину в глухий кут дипломатичного окру-ження, змобілізував проти Німеччини ціла сві-та бєх свідком, як та Німеччина окружена з у-лів боків заломилась. І не тільки вона, але й мо-нархія заломилась. Безпосередній прогрозі по-падіння монархії почався фактично в квітні 1917 р. в тім, коли Америка вивозила Німеччину

10 літ дальшої німецької історії, це з одного боку боротьба всередині, за монархію чи республіку. Молода республіка відбилася до цього часу багато завзякань і нападів, з права і зліва. За ці десять літ вона встигла сяктак закріпитись, сяктак пустити в масу свої коріння. Але боротьба за нім. устрій ще не перервалася. Можна спокійно висловити думку, що чим більше Німеччина консолідується на зовні, тим більше актуальною робиться її устроюва проблематика всередині. Проти республіки стоять два фронти — зліва комуністи, з права, усі нім. праві монархічні партії. Правий фронт далеко сильніший від лівого. Втримається республіка? Чи знову поверне в якийсьбудь формі монархію? Можливість введення комуністичної диктату-

Зенон Пеленський.

З національної самоуправи — нічого!

Провідник німців у Ромунії д-р Ганс Рот сказав на заяву д-ра Маніва, що ромуньському правительству ніколи і в гадку не приходило держатися постанов у Альба-Юлії, мін іншим такі: „Мушу заявити ширю, що я зазнав великого розчарування через урядову заяву, яку дав президент міністрів на засіданні камери, а саме, що національне зібрання в Альба-Юлії не мало навіть заміру признати національним меншостям самоуправу“. Розумні німецькі політики, а ще більше ті українці, які вихвалювали ромуньську національно-цараністичну партію, обіжуючи всілякі блага з панської ласки, мають причину розчаровуватися. Та коли вже сам український народ переконалися, хто йому брат, а хто собі рад? А вже час було би прийти до голови по розум — кінчити зовсім слушно „Рідний Край“.

Сен. Залозецький проти адміністративного за-
кону.

Сен. д-р В. Залозецький заявив, що буде голосувати проти адміністративного закону тому, що закладання залучених громад з найменше 10.000 душ у мішаних повітах вийде на неко-

Вражіння українського засланця.

Моя хазарівка попроварила мене з Тульчі до *Моршеля*. Ця українська оселя лежить 30 км. на схід від Тульчі і має коло 350 дворів, між котрими є лише кілька татарських і 5 до 6

В північно-східній окраїні Добруджі, що прилягає вже до акеманського зовіту Бесара-

Всі наші люди говорять гарною українською мовою, яку зберегли від своїх діда і яна пригадує говір північного українця в Херсонщині. Краще збереглася українська мова в зах. Добруджі, ніж у приморських околицях. Цей говір звуть там „буцівським“; пояснюють цю назву тим, що „буці“, себто добруджанські українці, виступають на воли словами: собі-себе. Рівнож зберегли наші добруджанські брати сла-

ність українців, що по містах України не мають у громадській раді віри, бо православний парох рому, а гр.-кат. парох левин чи буде заступати найчисленнішу в місті віросповідну громаду, далше тому, що примар має вибиратися не значайною більшістю, а більшістю 2/3, а як її не буде, то примар іменує міністерство, а звідси тому, що й досі правительсто не направило заповідної українцям кривди в школяництві.

Конгрес Федерації Педагогічних Асоціацій.

„Атлас цивілізації“. — Праці Конгресу. — Виступ української делегатки. — Богата виставка.

Конгрес цей закінчився не 3-го, як було призначено, але 2-го серпня. Найбільш конкретним його наслідком була реалізація думки, яка виникла ще в Брюсселі на зборах Бюро Міжнародного Виховання в 1928 р. Ставилось питання, який дидактичний матеріал слід ввести в школи з метою провідження в них міжнародного знайомства, бо, як досі, ті короткі вістки, що їх подають шкільні підручники історії та географії, не вистарчають. Рішено в першу чергу скласти „атлас цивілізації“ (*Atlas de la Civilisation*), в якому кожна країна виказала б картами, діярами, малюнками й текстом свою територію, історичний ерст держави, стан свого промислу, торгівлі, культури і т. д.

Атлас цей буде ділитись на стільки частин, скільки є країн, а крім цього матиме кілька розділів загальних. Кожна країна має виготовити для атласу такі дані: 1) природний осередок, 2) громадянство: а) антропологічні дані, етнографічні, демографічні, б) економічні дані — хліборобство, ремісництво, індустрія, комунікації, в) політичні інформації, адміністративні, соціальні — установи й організації, г) розселення — села, містечка, міста, г) відомості про інтелектуальний та моральний стан — науки, мистецтво, письменство, виховання, релігія. На чолі цього підприємства стоять Поль Отле і Ганна Одерфельд. Співробітництво в цьому атласі приобіцяли видатні вчені різних народів.

Постійним осідком для зібраного матеріалу призначається Женева, де намічено утворити на березі озера спеціальний музей, що досі складається в одному з Інститутів у Брюсселі в 60 саж. Вже досі зібрано понад 5.000 різних малюнків, ілюстрацій та документів, зв'язаних з цим. Музей буде величавою палатою, план якої саме виробляють визначні архітекти.

Щож до праці Конгресу, то він проводив її в 19 секцій, які радили п'ять днів. Кожна з секцій мала приблизно 2—3 засідання. Найбільше людей збиралося в секції для міжнародної кооперації та підготовки вчителів. У цих секціях читано найцікавіші реферати. Українська пред-

ставниця п-ї С. Русова, делегатка Українського Педагогічного Інституту в Празі, прочитала тут реферат п. з. „Психологія українських дітей на вигнанні і їх малюнки“. Реферат цей прийнято дуже прихильно.

На загальних вечірніх зборах виступили видатні представники науки з різних держав, що читали свої реферати по англійськи, французьки або німечки. На першому засіданні виступив член Ліги Націй п. Мюррей, що закликав учителів ширити ідеї Ліги Націй. Свою промову закінчив він так: „Величезні зміни, що їх внесло XX століття, порушили увесь минулий порядок життя і внесли значний елемент хаосу. Я гадаю, що в усій літературі, як і в філософії та в політиці почуваться потреба нашого часу утворити і внутрі і зовні новий космос. І я сильно переконаний, що найпевніший для того засіб є досі не вивчення і міжнародне горожанство. Тому нам треба згуртувати всі студії навкруги одного центрального інтересу, присвятити всі наші зусилля для однієї високої мети. Ця центральна мета, щоб усіх задовольнити, мусить служити добром цілому світові, мусить поставити принцип космо-са понад змаганнями часових егоїзмів“.

Не менше цікаві були виклади й інших визначних членів Конгресу, але годі тут вичисляти хоч би заголовки рефератів.

На виставі при Конгресі товклося завжди багато людей, хоч пояснення їм давалися не дуже то регулярно. Кермував виставкою ген. комісар Шофле, що за п'ять місяців зумів зібрати матеріал від 150 експонентів і відповідно їх розставити. Виставка справді богата і з неї можна немало навчитися.

Найбільше простору на виставі заняли різні відділи праці Ліги Націй, а між ними й міжнародна школа для дітей в Женеві, що існує вже чотири роки. Почалася вона з 7 дітей, а тепер має їх уже 123. Це діти 15 націй: 2 німців, 50 американців, 13 англійців, 2 австрійців, 1 китайець, 5 японців, 3 поляків, 5 росіян, 2 швейцарців і т. д. Учителів є разом 19 і належать вони до 7 народностей. Позатим представлена дуже пласично діяльність молоді Червоного Хреста, передовсім у Швейцарії, Австрії і в Чехословаччині. З порівняння із експонатами різних держав видно, що школа в нинішній Австрії поставлена просто зразково. Вона тепер справді перша в цілому світі. Незвичайно інтересні також різні дитячі вироби (шкільні цитки, театри маріонеток тощо). Звертали на себе також увагу дитячі праці й оповідання, виставлені Інститутом Руссо і його психологічні обсядування дітей.

Слухаючи цінних рефератів та оглядаючи найрізномордніші експонати, якже горячо хотілось би все це добре, гарне, нове принорувати й до наших убогих шкіл, ввести до наших дитячих приютів та захистів! Скільки то користи мало би з того виховання молодого українського покоління!

Славянські книжки, ікони, з України і малі брошурки мають великий попит.

Хоча добруджанський українець живе без жаданісного зв'язку з українським світом — не має навіть зв'язку зАкерманщиною! то зберігався всежтаки по сьогоднішній день у нього гордість на походження від українських козаків. Мені довелось чути таке пояснення походження сьогоднішніх українців у Добруджі: Коли перейшли козаки в гетьманом Мазепою в Добруджу, то гетьманом остався в Галаці, а козаки розійшлися в дунайські гирлі. Тодішнім осередком нового поселення був Карагурман, де козаки жили по курнях. Описля збільшилося число українських переселенців утіваючись злид коринги кріпачтва, яке завела Москва на Україну. Економічний стан місц. українців дуже бідний. Правительство стягає величезні податки з рибальського промислу. В теперішню пору замітний упадок рибальства, яке не дає доходів не тільки на прожиток, але й на справлення повного інвентаря. Земля не дає рівнож вистарчаючих доходів; з виником ополіції Тульчин, Почти, Ганчарки та Телиці, вона пісна. З природом населення панує при пересічно 10 до 15 десятинах на хазяїна голод на землю. Тож не диво, що тамошній нал земляки примушені шукати інших заробітків, він пролетаризується. Деякий добуток дає виноградарство. Тамошні „сарацини“ анно має добру славу задики своєрідному смакові. Торговля лежить у руках греків, болгарів, частинно жидів та москалів.

З історичного, фольклорного а етнографічного боку цей край налізничано цікавий і має фахівцями-дослідниками в культурному робітництві широке поле до праці. Для нас лежить тут все ще облогом. А ріжкоманістів краси природи по горах, степах, плавнях та над морем розуміючи просто до донного побуту.

(За „Часом“).

Провансальський національний музей.

Arles, 10. серпня 1929.

Іду до Arles — цього живою музею античної старовини, „малого талського Риму“, щоб відвідати славний провансальський національний музей — „Палату фелібрів“ т. зв. „Museum Arlaten“.

Саме перед 30 роками у Ф. Містрала завилася думка закласти і зорганізувати цей зразковий і невичайний цікавий музей „спражню реліквію Провансу“ як слушно називають його французи.

Останні роки свого життя геніальний провансальський поет і великий патріот присвятив систематичній праці над організациєю цього музею, кожного четверга він кидав своє село і їхав до недалекого Арля, щоб при допомозі своїх найблизших приятелів і співробітників на полі фелібризму, будувати крок за кроком цю велику і зразкову національну установу.

Справа пішла швидше від 1904 р., коли в осені Містраль одержав похвалу премії Нобеля за літературу. Оригінал такої ухвали шведської Академії Наук знаходиться у вестибюлі арлетанського музею. Цю премію — агідо з постановою кураторії нобелівського фонду, Ф. Містраль одержав не лише за свою літературну діяльність у провансальській мові, але і за наукову працю в ділянці романської філології, себто за свої численні провансальські студії, а передовсім за свій монументальний словник живої провансальської мови — славний „*Le Tresor du Félibrige*“.

При допомозі теперішнього прем'єра, а тодішнього міністра мистецтва, А. Бріана — Ф. Містраль адалоса придбати для провансальського музею стару палату Ля Певала у центрі міста між головними двома площами: форум і республіки.

Крім музею у цій старобудівлі будинку знайшли постійне приміщення — чимала а головизно вичерпуюча регіоналістична бібліотека, розуміється з найкращими й найбільшими провансальськими відділом та центральні товариства фелібрів, де відбуваються урядові засідання цієї дуже діяльної і невтомної організації (т. зв. „*Salon des Consistoires*“).

Біограф, і приятель Ф. Містрала — М. Андре (пор. його недавно публікацію „Життєва гармонія Містрала“. — Париж. 1928.) — таким чином завоює мету і завдання цього музею:

— „Museum — пише він мав дійсно представити всі прояви Провансу та, віджити цю країну під кожним оглядом, отже передовсім життя побутове, знаряддя, зброю, одяг, зачіску, вигляд, житло, убивання, харчування, полювання, рибальництво, годівлю худоби, хліборобство, кераміку. Але також і психічне життя: мистецтво, різьбярство, гравюри, малювання, танок, музику, гри, свята, фольклор, звичаї, забави, традиції, релігію, первісну науку, способи рахування, народну медицину і лікування то-що. — Врешті громадське життя: — родину, народних, виховання дітей, суспільну організацію, касту, привілеї, торгівлю, гроші, засоби комунікації, боротьбу за існування, засоби нападу і захисту і т. д.“

Треба сказати, що пали великий цей Ф. Містраль виконав, як майже усе у свою життє, нетільки майстерно, але і зразково. Його „Museum Arlaten“ — може бути прикладом того, як слід доцільно і раціонально влаштувати національний музей народу, передчасно викреслених зі сторінок офіційної історії.

Вже самий розподіл величезного матеріалу у поодиноких залах є дуже програмовий і доцільний. Провідуною думкою Містрала було досягнути максимум гармонії і суцільності при додержанні найбільшої самотності і своєрідності кожного свого відділу, окремі салі.

Отже „*Salon Valmussier*“ — є так би мовити, прейсторичним вступом до Провансу, знайомлячи відвідувача з археологічною старовиною цього краю. Вона має по суцільству і по закону контрасту „*Salon des Consistoires*“, себто салі засідань фелібрів з бистими всім визначних проявів цього руху. Цей мовляв, останній часовою прояв провансальської національної стихії, що не вмерла, але зразок славного воклосного фонтану, жевріє все у вічних підземних джерелах, що періодично еруптивно вибухають на новий.

Вестибюлі і сходи — декоровані прапорами старих пелів Арля, поруч них малюнки з історії ново-провансальського відродження: інспірація Містрала до „*Libre*“ пастель знаменитого вітража, з яким зв'язані чудові „*Letres de mon moulin*“ А. Доле... спогади про часи самотності Провансу і т. д.

Перший поверх провансальського народу, як видно вже з назв, відносних салі: „*Salon des Consistoires*“, „*menagerie*“ (провансальський хутір і село), „*Salon de mobile*“ (обстановки), „*Salon de mobile*“ (обстановки), „*Salon de mobile*“ (обстановки).

de Feste e Legende (свят і забобони): потім іде „Chambre Espagnole“, що показує як сплять провансальці, а поруч „S. Calenda (de Noël), де є ви, що торкається різдвяних свят, які все ще найпопулярніші у Провансі. Отже є передовсім величезний стіл в усім, що буває у провансальській родині на Свят-вечір остеронь аразкова провансальська кухня.

Переходячи до тої частини музею, що присвячена історії провансальського народу, не лише минулої, але і сучасної, слід згадати — „Salo Felibrenco“, — присвячену виключно ново-провансальському рухові у зв'язку з фелібрістичними прагненнями у ньому. Вона толографічно є на вступі, між салями матеріального побуту і селянського життя.

В неї відвідувач і дослідник неопровансальського ренесансу може знайти безліч цікавого фактичного матеріалу до історії цього руху в його кульмінаційних проявах і прилюдних маніфестаціях. Сила фотографій і ілюстрацій зокрема підносить дослідне значіння цього відділу. Зразки оповісток, часописів, друків, рукописів — надає йому чимале документальне значіння. Словом, це свого роду архів у мініатюрі новопровансальського відродження та фелібріського руху.

Природним і органічним доповненням цієї сали доводиться рахувати й іншу кімнату у цьому музею, спеціально присвячену життю і праці мистця неопровансальського ренесансу — Ф. Містралеві, — себто „Salo Mistralenco“.

Цей справжній національний санктуарій провансальського народу, куди кожний, хто входить, відрухово адймає з голови капелюх.

Тут, розуміється, у першу чергу є суто-біографічні матеріали, характеризуючі життя Ф. Містрала. Отже його кошика; — головний рукопис найбільшого його твору „Miréio“, світоцтва і дипломи з ліцею та університету, збірка його різних рукописів та друкованих творів, а відтак, — маса фотографій з різних часів і моментів життя та його діяльності. Врешті, копії його бюсту, зробленого різьбярем Ам. Дальші сали: історична, рожі і моря, (Rose et de la Mer), врешті народної музики, або III. Ру, — знайомлять по черзі з минулим Провансу, й його національною річкою Роною, що для цієї країни є тим, чим для України — Дніпро, або для Чехії — Влтава; потім з морем, цієї природної стихії провансальського народу. У цій відділі є сила цікавого матеріалу, характеризуючого провансальське рибальство.

Гарний також відділ народної музики, де є повний асортимент найрізноманітніших музичних інструментів і назагал дуже пластично та повно представлений цей бік життя провансальського народу.

Покидаючи „арлетанський музей“ — маєте враження, що це ідеальний регіоналістичний та національний музей одночасно; що якби Ф. Містрал не був великим поетом і письменником взагалі, а тільки залишив своєму народові цей музей, — цього було б зовсім досить, щоб іма його на віки було записане на сторінках новочасної історії Провансу, бо „цей музей“ — це передовсім іночна школа національного виховання, це жива лабораторія неопровансальського відродження.

Вже виходячи з цього музею, — я у вестіболі звернув увагу на два надписи явно епіграфічного знашіння і свідомо тут примітив.

Автором одного з них є славетний покійний французький письменник — А. Франс. Він є виїмком а передмови А. Франса до одної туристичної книжки „З Альпо до Піреней“ — (написаної з нагоди славетної провансальської Венери з Арль).

Наводжу тут один дуже симптоматичний уступ з цього епіграфу:

— „Пі (себ-то статуу арльської Венери) — писав 30 років тому А. Франс — відвели як трофей до версальського парку, а потім до Люврі. Але й душа і геній все ще у Провансі. Ви знаходите їх у красі жінок, у ліній красавиц, в живій поезії фелібрістів“...

Так Прованс не помер. Немов Фенікс в намулу історії він встає, щоб не лише самому відродитися, але й поруч з тим відмодолити цілу Францію, яка у задущій атмосфері бюрократизму опинилась на мертвій точці свого розвитку...

Arles, 7. VIII. 1929.

О. І. Бочковський.

Криваві сутички в Софії.

З Відня надійшли вістки, що в четвер 15. серпня ц. р. прийшло до кривавої сутички між македонськими студентами і агентами тайної поліції, при чому агенти поліції Зенова тяжко поранено ножем, а кількох інших агентів і студентів віанесли легкі рани.

Поступ у справі звільнення Надренії.

Дискусія на гагсській конференції в справі звільнення Надренії дуже поступала наперед. Париська преса подає відомості, що вже почалася дискусія про термін виведення військ. Політична комісія вибрала дві підкомісії, одну з юристів, а другу з військових знавців, які мають виробити план звільнення.

„Petit Parisien“ повідомляє, що Бріан ще раз пробував зробити звільнення Надренії залежним від виконання плану Юнга Німеччиною й жадав від неї відповідної урочистої обіцянки. На це Штресеман відповів, що несправедливо вимагати від Німеччини, щоб вона терпіла через те, що союзники не можуть погодитися між собою в справі плану Юнга. Англія висловила проти пропозиції Бріана, Італія повздержалася і таким чином Бріан не міг перевести свого домагання.

Полагодження кризи в нанкінському уряді.

З Лондону повідомляють, що кризу уряду в Нанкіні, яке викликала димісія міністра фінансів Сунга, вже полагоджено. Він узяв назад свою димісію, бо одержав урочисте запевнення Чанг-Кай-Шека та нанкінського уряду, що вони дуже обмежать видатки на військові вироблять бюджет. Сунг поставив зі свого боку такі умови: 1) всі військові видатки буде на будуче контролювати не лише уряд, але також партія та публичні корпорації. 2) По окремих військових округах будуть утворені комісії, які будуть контролювати видатки при розв'язанні старого війська. 3) Міністерство фінансів, яке досі мало обов'язок лише дбати про достарчення грошей, буде мати голос також при видаванні державних доходів. 4) До вироблення бюджету будуть притягнені визначні банкири та купці. На будуче уряд не матиме права без згоди міністра фінансів робити внутрішні або закордонні позички.

Наступ більшовицьких військ на Манджурію.

Бюро Райтера повідомляє на основі отриманих інформацій від офіціальних кругів у Мукдені, що більшовицькі війська заняли дві граничні місцевості докошені в окрузі Хабаровська.

Більшовицькі урядовці почали голодівки.

З Харбіну надійшли вістки, що в четвер 15. серпня ц. р. 29 більшов. урядовців, яких арештували китайські влади перед кількома тижнями підчас переведеної ревізії в більшовицьким конзуляті, почали голодівку на знак протесту за те, що ще дотепер сидять у саїднім арешті і проти них не ведуть ніякого слідства.

Цепелін летить до Токіо.

З Фрідріхсгафен повідомляють, що Цепелін відлетів у четвер 15. серпня ц. р. в год. 4.30 до Токіо.

Того самого дня в год. 15-й Цепелін перелетів понад Віднем.

Англія звільняє Надренію — вже 15. вересня ц. р.

З Лондону надійшли вістки, що Англія починає звільнювати Надренію від своїх військ вже від 15. вересня ц. р.

Сновден не хоче ждати.

Лондонська преса доносить, що Сновден писав письмо до державних мужів, вібраних в Гаї, в якому домагався аби його пропозиції ревізії плану Юнга негайно прийнято, бо в противному випадку він далі не може ждати на їх рішення.

Англії йдуть на руку.

З Гаї надійшли вістки, що внесок, який прийнято в середу 14. серпня ц. р. на засіданні фінансової комісії в справі відсунення засідань комісії до суботи звучить:

Порішено відбути найближче засідання щойно в суботу рано в тій цілі, аби уможливити делегатам переведення півофіціальних розмов на тему різних питань, які виникли протитом засідань комісії. Сподіються, що вислідом цих розмов буде, що комісія на засіданні в суботу буде могла переказати підкомісії переведення основних студій члз поодинокими квестіями.

Відгуки дня.

„ЛЯКРІМА ХРІСТІ“.

Коли тебе змучить чи змучить оглядаючи старинного Риму і новітніх римлянок, коли підкапає з лица, а кров з серця — іди туди, звідки колись скидали коміть головою злочинців! Кого за Цезара провадили на Тарпейську Скалу, той мусів мати нечисту совість, кого за Мусоліна провадять туди, той мусить мати повний портфель.

Змінилися часи, люди і звичаї. Тарпейська Скала стратила свою страшу славу злочинця і хто зайде туди, виходить назад. Хоч і не пів живий, але виходить.

Ніхто там не проливає людської крові, ніхто не відбирає життя. Тарпейська Скала перемінилася в шиночок, де продають дороге, але добре, сильне але солодке вино.

Лякріма Христі!

Хто з паломників до Вічного Міста не всміється на звук тих слів, хто не оближе язиком спрагнених уст, хто не зітхне як міх козальський!?

— Лякріма Христі, ех! — і похитає головою, як по чімсь коханім, а давно минулим.

Минулося, пропало, як пропало безхмарне небо, дешеві помаранчі і ще дещо. Ех!...

За Тибром сіло сонце на спочинок. Напроцювалося цілу днину за двох, витискаючи з піничних варварів девятий піт на спину і десятку ліру на морожене. Над Римом війнуло прохолодою від Остії, де за горбками заховалося вічно свіже море. Думка, що слимаком повала підчас спекти, тепер ластівкою пурхнула аж ген — під синє небо. Так легко на серці, так ясно на душі, так свобідно в грудях.

— Лялю! Провадь нас, друже, на добре вино. Мусить бути міцне як обійми, а солодке як уста твоїх землячок!

Лялю, молодий італієць, що цілу днину з нами ходив, усміхається.

ку облегчить як пташку, але серце застроїть обійми і уста твоїх землячок.

— Звідкіля це знаєш, Лялю?

— З історії!

— Тоді я голосно:

— Добра знаєш нашу історію.

А потихо:

— І хто її так ганебно пофальшував?

А опісля:

— Отже провадь. Нехай таке вино буде, як твої і мої землячки разом.

І повів нас Лялю на Тарпейську Скалу. І було таке вино, як його і мої землячки разом: міцне і солодке як італійки, тяжке і холодне як італіанки...

Було „Лякріма Христі“...

Темна, підземна коршмина. Обкопчені стіни нависли над головами як галицька нужда. До якола бочки з божеським напінком, а посереді довгий стіл з нетесаних дошок.

Чужинче! Не страхайся, не кидай здиваним оком по неохайнім захисті Муз. Дадуть тобі тут таке вино, що Мельпомена, Терпсіхора, Каліопе, Ерато і як там ще їх називська, повалять зпоза бочок і підуть перед тобою в тишець.

Ніде в Римі так легко не римуються слова, як на Тарпейській Скалі. До купця треба візку і соди, до військової команди пива, але до повії таки вина і то „Лякріма Христі“ і то на Тарпейській Скалі. Воно тобі може і скує ноги, але тобі може відбере табличку множення, але дужку облегчить як пташку, але серце застроїть як гарфу, але око запалить як зірку.

Коли прийшлося виходити з Тарпейської шиночки, всі почували, що хтось їм мої плідив. Але не пізнавали і своїх сердець.

Банковець, який у своїм житті римувал хіба числа, нараз почув у собі іскру божи і асертуючи кивдаючи своїх зиниць на одну з галицьких заїмпрівіував:

„Солодке як твої уста і сильне як обійми, Чому воно „Сльоза Христа“ Ніхто, ніхто не пійме.

Наанеш в чарку з висоті — Райдужні переливи... Міцне, солодке як і ти — І теж таке зрадливче!“

— Правда, що ні, пане Лялю! — звернувшись дівчиною до італійця.

Італієць з пекеронанням заверещав.

Мабуть тому, що не розумів.

Галактіон Чина

Потрібна книжка.

Знесення конфіскації брошури „На тривогу!“.

Заведно вийшла в друку брошура Івана Герасимовича п. з. „На тривогу! Основи української школи загрожені“ — як зараз на другий день явився в Головній Управі „Рідної Школи“ на поручення львівського торговельного староства поліції і сконфіскувала її прощуру. На письмений представлення й особисту інтервенцію адвоката д-ра Володимира Старосольського зніс львівський окружний суд цю конфіскацію рішенням з дня 24. липня 1929 р. до ч. 257/29. Таким чином українські товариства, організації, родичі, українська академічна молодь і взагалі всі, що інтересуються справами школи й виховання, можуть згодом користуватися цією дуже потрібною книжкою.

Книжка Герасимовича на підставі офіційних даних подає переглядом стан українського шкільництва під Польщею від часу приналежності українських земель до Польщі по нинішній день в порівнянні з передвоєнним українським шкільництвом та в часі воєнних окупацій. Для переглядності і кращого порівняння шкільних відносин подано в ній стан польського й іншого, неукраїнського шкільництва.

Українське громадянство відчувало глибоко кривду, заподіяну нам на полі шкільництва. Одначе тільки на підставі багатого матеріалу й систематичного його зіставлення можна пізнати чужинний дійсний стан і нові заходи для цілковитого ліквідації українського шкільництва.

На особливу увагу заслугоє тепер справа „комасациї“ існуючих шкіл на більшеклясові для міських громад, яка в цій книжці обговорена основно й критично. Ця справа і небезпека, яка випливає з такої „комасациї“ для української нації — досі не була у нас обговорювана і наше громадянство з тим ще незнайомлене. Для прикладу подамо деякі моменти цієї реорганізації як нагадливий доказ, який важко наслідки викликає така „комасация“, якщо переведено в життя.

На місце одно-, дво- а часом і три-класових шкіл в кількох сусідючих громадах має повстати одна більшеклясова (7-, 6-, 5- або 4-класова) школа для всіх тих громад спільна — не конче в селі, але й поза селом. Отже громади, для яких буде призначена та нова школа, будуть мусяти для неї передовсім збудувати відповідний будинок.

Що станеться з дотеперішніми шкільними будинками? — Їх уживатиметься на „пешехонок“, на помешкання для учителів (очевидно польських, бо українських не приймається до служби), а в першій мірі на „читальне людство“ і „аспудальне“. На українських землях пошкоджені будинки використовуватиметься без сумніву передовсім під польські „читальне людство“ та „аспудальне“ і таким чином ті польські організації, які досі не мали в нашому селі точки опору, відстануть нараз „власні“ будинки. — Такою ж аргументацією проекту перебудови нової сітки шкіл буде зразком підготовкою „нових позицій“ під новий польський „культурний і освітній напад“ на українські землі.

У зв'язку з новою шкільною сіткою проектується новелізація закону про примус віддачі грошей під дорогу для шкільних цілей. Річ в тому: Метою перебудови дотеперішньої шкільної мережі зменшити дотеперішнє число шкіл та поширити обводи новоповсталих шкіл на віддалені райони себе на 3 кілометри сусідніх громад. Та найважливіше було, що з огляду на непригідний терен, частіше буває, що з огляду на безпечну лінійну з'їздибудь інших причин, воздушна лінія віддалення 3 кілометрів не покривається з дійсною довжиною дороги, яка фактично вносить 4, 5 або й більше кілометрів. Щоб це фактичне віддалення скоротити по змозі до ідеального віддалення віддалення, проектується кончею будову нових „стежок“, зг. шкільних шляхів“ та мостів, бо — як офіційно кажеться — „тільки таким чином можна буде раціонально дунти шкільні обводи та устатковувати шкільні точки“.

Така новела про примус винасилення грошей на ціле населення, а зокрема на українських областях такий закон дав би притоку ще й до навітряної самоволі і всяких шikan.

Отже перебудова шкільної сітки відбудеться зм'ясою також на наших гімназіях. Як відомо, усі наші державні гімназії є старого клясичного типу, а польські майже всі вже зреформовані на гуманістичні, математично-природничі та неокласичні. Шкільна влада не годиться на реформу старокласичних українських гімназій, хіба під умовою їхньої переімени на утратистичні. — Наслідок „комасациї“ народних шкіл буде той, що польські гуманістичні і реальні гімназії, маючи збільшену скляність 7-класових шкіл для своєї підбудови, ростимуть, а українські зі старим класичним типом упадатимуть. Вже й тепер упадок числа українських дітей, що ходять до українських державних гімназій, дуже значний (в де-

яких поверх 50 відс.), а чим далі, то йде до гіршого.

Ці важливі шкідливі сторони пропонованої реформи шкільної сітки, не агадуючи вже про те, що внаслідок цієї реформи спольонізується й нечисленний останок існуючих ще ніби-українських державних шкіл. Окрім того є ще й багато інших шкідливих наслідків такої „комасациї“.

Всі ці справи — як сказано — обговорені докладно в брошурі Івана Герасимовича „На тривогу!“, а крім того подані там способи оборони своєї шкільництва із зображення ріжних подань, протестів, рекурсів і чимало практичних порад.

З огляду на близький початок нового шкільного року ця книжка є дуже актуальна. Всі наші кружки „Рідної Школи“, читальні, Луги, Соколи, кооперативи, а далі громадські уряди, уряди парохіальні, всі учителі і взагалі всі наша інтелігенція та всі свідомі громадяни повинні набути собі цю необхідну книжку, яка кожному може стати в пригоді. Низька ціна — 1 зол. 20 сот. за 152 стор. друку — є установлена тому, щоб можна було її поширити і між незаможними громадянами, а зокрема між академічною молоддю. Набувати можна у всіх українських книгарнях або просто в Головній Управі „Рідної Школи“ у Львові, Ринок 10.

На організаційному фронті.

Віча посла Максимовича.

Дня 12-го липня 1929 р. склався пос. Антін Максимович звіт з посольської діяльності в селі Лешки Довгі, ярославського пов. Село велике, понад 500 хат, а з того понад трицять відсотків латинників; решта українці. В селі є величезний костел, а церква біденська. Всеж таки українці ведуть в селі культурно-освітню роботу. Є читальня „Проміти“, кооператива з двома філіями, молочарня (з денною продукцією 90 кг. масла) і кружок „Сільського Господаря“. Великі заслуги над движінням цього села положив його парох, о. Петро Юрчак, що відзначається працюючістю і великим організаційним хистом. Характеристичне в цьому селі, що місцеві поляки йдуть солідарно з українцями в громадських справах. Тепер село підготовляється до переведення громадських виборів.

Дня 28-го липня 1929 р. відбув пос. Максимович віче в селі Залозьке біля Криничі, новосиндського пов., на якому були також селяни з сусідніх сіл Шавника й Астрибика. Віче відбулося на подвір'ї місцевого пароха, о. Івана Качмара. Замітне на Лемківщині, що жінки проявляють більше активності в громадянській праці, ніж чоловіки, а на вічу інтересувалися передовсім справою виховання молоді і нашим шкільництвом. По вичерпуючому рефераті посла забирали слово в дискусії наші лемки, жалуючись на податкові тягари і на переслідування їх організації адміністраційної влади, особливо поліції. Віче одностайно висказало довіру Українській Парламентарній Репрезентації, одобрено її дотеперішню діяльність, а в спеціальній резолюції висловило домагання українського шкільництва на українських землях.

Дивогляди.

Кони та корови міліонерів.

„Багатий як дурень — каже наша народна мудрість — що хоче, то й робить“. А що найбільше багатих є між американцями, то послушайте:

На кіських перегонах у Лондоні першу нагороду взяв кінь американського міліонера Віснеса. З цієї нагоди Віснес видав бенкет у найкращім ресторані. Столи мали форму підкови, а послужники були вбрані в однострій жокеїв. В 11-й годині вночі ввели до залу коня-переможця і дали йому віска зі зрібною мискою і пляшку „секту“.

Ще краще діється коровам американських міліонерів. Якесь учені чи жартуни мали ствердити, що коли корови слухають музики, тоді дають більше молока. Тому власники великих стадень улаштували для них радіо-концерти. Інші дають коровам оглядати фільми, вислухоючи, що не добре для корів, коли вони нудяться.

НОВИНКИ

— Вечір у Черчу, заповіданий на неділю 18-го ц. м. з участю пані Івани Приймової та Галактіона Чипки, почнеться в год. 6-й веч., а буде доповнений музичними прохуваннями і ще кількома принагідними виступами. — Особам з провінції, які звертаються до нас за інформацією, чи на нього треба мати окреме запрошення, комітет подає до відома, що окремим запрошенням не висилає. Дехто ввечора призначений на оселю для робітників пера.

— Заборонене віче. По незадовільній забороні віча, яке мало відбутися дня 5-го липня ц. р. на козацьких могилах під Берестечкою при участі сен. Кузьмина і посли Стотинського

й Вислоцького, заборонено знову віче посла Вислоцького, назначене на день 19-го серпня ц. р. в Старій Носовичі.

Катастрофи. На станції Розвадіа зударилась два поїзди; два залізничники поважно ранені. — 8 старшин японського генерального штабу агітувало впадиши з військовим з'їздом в околиці Токіо. — В Опоріо вибух торпедових війн кілька осіб, а рання кільканайдати.

— Самогубство, випадок чи злочин? На залізничній шляху Львів—Зимна Вода найшвидше роаторошене тіло немілою, 24-літньої жінки. При ній не найдено ніяких паперів. Була це особа бідна.

— З людського звірництва. У Краснім згорі хутирещ Антоніни Горошкевич, а з цим і його власниця. Виявилось, що мастом підпалав її син Микола, щоб стати спадкоємцем.

— Неповний конгрес. Міжнародний студентський конгрес у Будапешті відбудеться без участі чехословаків, румунів і югословян, які є ображені на малярських студентів, що не можуть погодитися з мировим договором великої війни.

— Епілог авантури з польськими студентами і проф. Васютинським в Паризі таний: Карний суд в Паризі, що мав розібрати фактичний стан справи, чи польських студентів побива французька поліція чи теж вони вдарили перші кондуктора та поліційного урядовця, засудив проф. Васютинського на 3 міс. в'язниці за впадиши йому кару.

— Жіночі рекорди. На „Цепеліні“, що їде довкола світа маюче англійська журналістка леді Дрюмон, вилана англійським трестом денників. — У віденській університеті призначено надзвичайним професором на кафедрі психології молода жінка Кароліна Бюлер, авторка книжок про психологію дитини.

— Ріжні вістки. Через Варшаву переїде 80 американських фінансистів у повороті з Москви, а в дорозі до Берліна. — Французький уряд купив у Нью-Йорку будинок „Сенчорі Театер“, на якого місці вбудує м'ягродер на 66 поверхів і назве його „Палатою Франції“; буде це головний осідок політичних і економічних французьких установ. — У ріжних паризьких банках їде 35 мільйонів франків ріжними особами на льотерії, що досі про це не знають; більшість із виграних належить до родин, роасіяних війною; одна виграла на 500.000 фр. після 30 літ не піднята, стає тепер власністю держави. — Англійська цензура не дозволила виставити в Англії німецької фільми „Мартін Лютер“, щоб не образити нею релігійних почувань католиків. — Пуанкаре вийшов уже з клініки. — Малярський уряд дав свою принципіальну угоду на будову першого дому три („рулетки“) в Балатон Фельдвар, над озером Палант. — Преса в Шіаго повідомляє, що в перших 4-ох місяцях цього року кинули в місті бандири 60 бомб, себто майже вдвоє більше, як за той сам час минулого року; цього річкі бомби краще зроблені.

— Переселення вчителів. Міністерство освіти у Варшаві перенесли Ва. Михальського з української гіми, у Львові до І. гіми, у Стрию, Войтіха Пельчарського з І. гіми, в Тернополі, Теоф. Остапова з української гіми, у Тернополі до І. гіми, в Ярославі, Кляк. Шанковського з української гіми, у Тернополі до гіми, в Ланьцуті, Вас. Безжоравного з української гіми, у Тернополі до держ. гіми, у Золочеві, Дмитра Цибушника з української гіми, у Тернополі до III. гіми, у Тернополі, Маріана Палчка з II. гіми, у Станиславові до української гіми, у Станиславові, д-ра Сам. Цатня з поль. гіми, у Коломиї до української гіми, в Коломиї, Іос. Гусаківського з української гіми, у Тернополі до гіми, у Вроцлаві, Іос. Дрозда з II. гіми, у Самборі до української гіми, в Станиславові. Всі ці переселення, як бачимо, торкаються наших гімназій.

— Бурі над Волинню. На підставі останніх прибиранних обчислень бурі з градом, що перебрши минулого тижня над південно-східним Волиннем, у дубенських повіті, лудьків і кременецьких вишнішні збіжжя на цілі та в лудьківках у 90 проц. Наслідком цього населення є зруйноване.

— Подружжя і військова служба. Військова влада подає інформацію до варшавської преси, що рядовики в чинній службі не можуть женитися без дозволу свого полководця. Зате новобранці такого дозволу не потребують, але підчас військової служби не мають ніяких полешк ані для себе ані для своїх рідні.

— За блага режисерів. Одночасно з кіржаю німецьких театрів, які не в силі боротися з конкуренцією кіно, прийшов „чорний день“ на режисерів. Берлінський журнал „Сцена“ пише: Нуджа між нами, режисерами, страшна. Дуже заслужені театральні режисери мусять їти до нічних з'їзків та „газбон“ від п'яна, щоб не агітувати гологолою „м'єсто. Самогубства між нашими товари-

лами — буденне явище... А наші численні театри (з цього боку Збруча) саме нездужають на відсутність режисерів. Якби так який німецький режисер вивчив нашу мову, мав би відразу готову посаду. Правда, не таку, щоб жити, але й не таку, щоб вмерти з голоду.

Дописи.

БЕРЕСТЕЙЩИНА. (За що у нас переслідують...) Чисто українське село Орхів, пов. Берестя. Бугом, не має своєї школи і його діти мусять ходити до польської 6-класової школи на польській колонії Томашівка. Щоб полекшити дітям науку та навчити їх по українськи, селяни утримували в селі учителя українця Ковальчука, який мав учити дітей по домах. Наразі учитель він працює в місцевій читальні „Просвіти“ і влаштовував для дітей т. зв. фізичні забави і вів церковний хор. Але й за це вже пішли доноси до шкільної влади і до поліції, що в Орхові заложено нелегальну школу. Зокрема учитель Томашівки доніс, що з хвилею появи в Орхові учителя українця діти з Орхова і Комарівки зовсім перестали ходити до школи. З другого боку, хоч закон дозволяє навчання дітей дома, учитель тойгрожував людям, що за непосилання дітей до школи буде накладати подвійні карі. До села йшла поліція. Розпитувала, писала протоколи. хоч нічого злочинного не найшла, та все таки дала справу до суду і вже на 13-го вересня зазначено в Домачеві в городському суді розправу проти учителя Ковальчука, а також проти голови, секретаря і скарбника читальні „Просвіти“ в Орхові. Слід зазначити, що в Орхові належать деякі селяни до секти баптистів. Їх проводирі так виховують, що вони у своїй темноті виступають проти себе самих, проти своєї школи. То, мовляв, навчання рідною мовою плекає національну гордість, а це ніби противорічить їх релігії. Сміли! Не добачують, хто і нащо їх так являє. На розправі в Домачеві боронитиме обвинувачених пос. адв. д-р Ст. Біляк.

З театру.

„З Праги до Львова“ — чеська ревія.

Після виступів варшавського мистецького театру ревія „Кві про Кво“, що має вже вироблену марку і стягав до сали Великого Театру, не вважаючи на вакаційний час, що-вечора маси публіки, чеська ревія, що отсе гостить у Львові, біда, біда і без змісту. Бракує їй дуже багато: конференсієра, співаків, добрих костюмів, відповідних декорацій, а передовсім такої зацікавленої, інтересної і продуманої у всіх дрібницях програми, яку старався мати завжди варшавський театр.

Спинятися над поодинокими точками чеської ревії нема потреби. Найбільше подобалися публіці цирково-кабарекові виступи двох екс-

центричних танцюристів і їх імітаційні пописи, що хіба найкраще говорять про мистецьку варшавську цілість. Гарний, глибоко настроєний образ — це „Хлопці із Зборова“, але йому не конче місце на такому вечорі. На увагу заслуговують ще хіба танці Анни Громвельової („Абсінт“ і „Пробудження баядері“), позатим усе інше пройшло без враження. Не робить більшого враження також головна пара виконавців: Тоні Муфф (тенор) і Анна Августова (сопран). Голос у нього за мало видатний, а у вищих тонах майже нечутний, п-ж голос за різкий. Про балет можна сміло — без кривди для нього — не згадувати.

Управа цього театру (зложеного всього з 6 виконавців і 11 балетниць) була мабуть сама свідомо слабости своєї програми, коли вставила в неї два скечі, відіграні при допомозі позичених сил у польській мові. Перший з них бачили ми в далекому краішньому виконанні в театрі „Кві про Кво“, другий задав своєї тривіальності не повинен рішуче мати місця на сцені Вел. Театру. Щоб здобути собі публіку, відспівав при кінці цілий ансамбль „привіт для Львова“ по польськи, але це, розуміється, ситуації не могло нажити. Чеська ревія, така, якою вона себе показала у Львові, поважного успіху мати не може.

І. Н.

Зі спортивного життя.

Україна—Гасмоней 2:2 (2:0).

До змагань цих виступила Україна в Бутем I, у воротах, з Грешуком і Скрегетом в обороні, з Бутлем II, Цимбалом і Воробцем у допоміжній та з Фальорком, Петровим, Лисенком, Кобзарем і Сичом у нападі, отже в складі напів резервовому. Ця обставина, як також легковаженість противника, що грав незначально амбітно і з посватою, дозволила Гасмоней стріляти з другої половини два голи і таким чином вийти з цих змагань ремісово. В Україні не дописала оборона, дуже слабі були також крила. Воратар в першій половині дуже невпевний, в другій кращий, хоч другою голю повинен був оборонити. В загальному ціла українська дружина була за повільна і за вигідна, тому численно зібрана українська публіка була після цих змагань дещо розчарована. Видців ок. 1.500. Судував справедливо п. Гуліч.

Україна—Шлеськ.

Змагання між повизими дружинами, які відбулися в неділю 18. серпня в год. 4.30 на гришці Погоні за стрийською рогацкою, будуть безперечною однією з найбільших атракцій цього-річного сезону, бо противником України буде цим разом горішньо-шлеська репрезентація, в рядках якої побачимо найкращих гравців лігових шлеських дружин (нім. клубу І. Ф. П. Руху

і ін.). З огляду на великі кошти України зааранжувала ці змагання до спільки з жидівським клубом Гасмоней, яка розіграє змагання з заданою репрезентацією в суботу, а Україна в неділю. Ціни вступу: ступенці 2.50, I партер 1.50, II партер 1 пол.

Всячина.

Персеїди — мигунці.

При погіднім небі в ночах від 9. до 12-го серпня, а особливо в ночі з 10. на 11. серпня, коли ви сіли собі вигідно, лицем звернені до сходу, могли бачити гарні явища, яке рік-ліце від кількох віків на зорянім небі оглядає людство з захопленням, це мигунці — „падаючі зорі“. Звичайно тоді люди собі щось задумують, чи здійсниться їхнє бажання? Але буває часом і таке, що наших бажань не стане стільки, скільки впаде зір. Один астроном начислав одної ночі 264 упавших зір.

Коли ви трохи обаяномлені з зодіаком або хоч знаєте, де „великий віз“ на півночі, то міркуйте собі на схід від нього точку на небі, звідки падаючі зорі починають свій спад. Пересвідчитесь, що дороги їх ідуть паралельно до себе від молочної дороги зі знаку зодіаку, який в астрономів від віків називається „Персеєм“.

Саме ця правильність їх лету, ця правильність їх повороту в одній порі року, у зв'язку з відомою дорожньою оборотою землі довкола сонця та з обчисленою задалегідь шкорою лету, падаючих зір, дала підставу славному астрономові Шіппарелію прийти до того висновку, що ті „падаючі зорі“, науково звані „Персеїди“, а у народів заходу „слезами св. Лаврентія (10 серпня)“ — це не є ніякі зорі, а метеори, розбитки чи розсипки комети ясної, запричісної в р. 1862, а відомої під науковою назвою „комета III року 1862“. Шіппарелі обчислив докладно дорогу тої комети і ствердив тотожність її з дорогою персеїдів. Представляється вона як еліпса окружуюча сонце в той спосіб, що найближче сонця там, де перерізує дорогу землі, а найдалше скручує поза Нептуном, планетою найшої сонячної системи віддаленою найдалше від сонця. В новіших часах мали попасти на слід ще далше віддаленої планети, та цього ще не перевірили на певно. Нептун потрібує 165 літ, щоб раз окружити сонце. З цього можна мати образ який великий мусить бути той перстень з метеорів, вздовж якого кружать ті розбитки комети III року 1862. А наша земля лиш раз до року, власне в часі між 9. і 12. серпня зближується до того перстня метеорів і притягає їх по мірі густоти перстня. Одного року менше, другого року більше їх падає на землю, або лиш переріже земний воздух і при цьому розжариться і за світить, немов зоря.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Мський Театр:
Пятниця, 16-го серпня, г. 8.15 веч. „З Праги до Львова“, чеська ревія.

Кіна.

Авось: Авантюризм з Біріці (Мад. Сена, Ніло Панелі).
Кольосей: Король боксерів Рин. Діас, Міллі Бірі. Не нас обдурити.
Лев: Чар грику (Люсі Дорен, Гай-дарі).
Льва: Аризондів з Дамаску Марусенька: Цісар Франц Йосиф і його дійники. Король карнавалу.
Оаз: Забави в козачині.
Палац: Боротьба за золотий ріг.
Пан: На порозі спавки (Ліді Даніта, Бері Краус).
Пасаж: Пачкарі бригадирів у Нью Йорку.
Фатаморган: Пошуки казачки.
Хицера: Дон Жуан у пансіонаті (Полетина, Райн. Шинель).
Утіха: Черний біс.

Програма радіо.

Пятниця 16-го.

Льондон (356,3). 20.00 Концерт для оркестру. 22.15 Квінтет.
Париж (1725) 16.45 Популярний концерт.
Берлін (415) 21.15 Фортеп'яна на чотирьох руках.
Відень (516,3) 21.15 Музика до танців.
Рим (445) 21. — Концерт.
Мюнхен (533) 18. — Камерний концерт.

Міліно (501) 20.30 Симфонічний концерт.
Ленінград (1000) 16. — Концерт.
Москва (825) 18. — Концерт.
Харків (1304) 19.30 Націонал. меншости.
20. — Етнографіч. концерт.
Київ (800) 19. — Сезанський концерт.
Варшава (1411,7) 20.30 Симфоніч. концерт.
Познань (334,8) 18. — Концерт артистів опери.
Прага (487) 16.30 Камерний концерт.

Субота 17-го

Льондон (356,3). 16.45 Органовий концерт. 19.30 Популярний конц. військов. оркестри.
Париж (1725) 16.45 Музика до танців.
Берлін (415) 19. — Фортеп'яна. 19.35 Веселий вечір.
Лингенберг (473) 20. — Веселий вечір.
Відень (516,3) 20.15 Югославські пісні.
Рим (441) 21. — Концерт оркестри.
Міліно (501) 20.30 Квінтет.
Будапешт (550) 19.10 Малярські пісні.
19.10 Вокальний квартет.
Мюнхен (533) 22.45 Музика до танців.
Данциг (453,2) 21.15 Веселий вечір.
Ленінград (1000) 14. — Легкий концерт.
Москва (825) 20.30 Популярний вечір.
Харків (1304) 19.30 Популярний конц.
20. — Концерт.
Київ (800) 17.45 Камер. конц.
Варшава (1411,7) 21. — Концерт зі Сальцбурга: Моцарт.
Познань (334,8) 19.20 Оркестра мандол.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакції не відповідає

„Вертеп Наших Днів“ Галактіона Чіпки і Ле-де. 115 21-7
Гриمالі, пятниця, 16.VIII. 1929.
Теребовля, субота, 17.VIII. 1929.
Тернопіль, неділя, 18.VIII. 1929.
Слобода Золота, понеділок, 19.VIII. 1929.
Збараж, вівторок, 20.VIII. 1929.

Новий Український Театр під дир. Карабіневича:
Переміщення:
16.VIII. Тітка Чарлз.
Театр виїждить з 15.VIII. в турне на Волинь. 93 22-7

Міністрат в Рошнітові визнає мно-
сити оферти на відбудову будинку 7-ми
класової школи, які належить переслати
до тут. Громадської Зверхности до дня
22-го серпня 1929 р. включно. — Пляни
і сільні конторис можна оглядати в кан-
целярії гром. в урядових годинах. 2-2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакції не відповідає

ГРОДНИЦЬКІ тільки найбільших фабрик преміюють продаж за готівку і на рази від десятиків зіт з найліпшої сторони аніма фірма Іван Зельтен-райх, Львів, пл. Маріївська ч. 5. 191 15-7

ПРИЙМУ заощади на торговельну практи-
ку з літнього дому. Іван Ежен Пандусені, Надвірна. Книгарня, Торго-
вля мішаних товарів і реставрація. 2-3

ДРОВА заможайте тільки в україн-
ському Т-ві „УНА“ в Дрогобичі.
Ціни гуртові. 272 6 1-1

ПЛАТИМО високі ціни за золоті
бриджети і перли Домб-
ровські-Розважескі, Львів, (Го-
тель Жоржа), худ. Академічна ч. 2. —
Оцінка безплатно. 190 13-7

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакції не відповідає

Спеціаліст венер. шкір. хоріб і косметик

д-р Г. Розмарін

Львів, Коперника 12 поверну.

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Синьгуська ч. 17. П. а.
Сервізування зінтаючихся зубів із без-
бугання й викидання зубів, без болю.
Штучні зуби і канцукі з золоті шлі-
найновішої системи. Пацієнтів з про-
мішані подаються в найкоротшому часі.
П. І. Урядовик і студентка значна зін-
195 6 ка. Тел. 65-73. 4-19

Конкурс.

Виді Тов. „Український Інститут для
літчат“ в Перемішлі, оголошує конкурс
на посаду надзирателя. Блискі інфор-
мації подати Управу інституту. — До-
лошення прошу надіслати до 25.VIII.
М. Демчук, управа. Інст. 2-3

276

Ширіть наш часопис!